

Mina Kujović, prof.

Arhiv Bosne i Hercegovine, Sarajevo

MOLBA GRAČANIČKIH UGLEDNIKA BOSANSKOM SABORU IZ 1914. GODINE — ZA MODERNIZACIJU ŽELJEZNICE, ZA OTVARANJE SREDNJE ŠKOLE I ŽENSKE KAZNIONE, TE IZGRADNJU VODOVODA U GRAČANICI

POVODOM STOTE GODIŠNJICE BOSANSKOG SABORA, objavljujemo predstavku (molbu) uglednih građana, vijećnika Gradskog i Kotarskog vijeća u Gračanici, koju su, sa obrazloženjima, prosljedili Bosanskom saboru, 21 (8) marta 1914. godine. Ovim dokumentima ilustrujemo, ne samo način komuniciranja između tadašnjih lokalnih struktura vlasti i Sabora, već ukazujemo i na aktuelne probleme, planove i želje tadašnjih gračaničkih uglednika, te njihove poglede na perspektive svoga zavičaja. U prvom dijelu ovog priloga donosimo osnovne podatke o načinu izbora i funkcionisanja Bosanskog sabora, a u drugom faksimile spomenutih dokumenata.

Bosanski ustav (Zemaljski statut) i za njega vezane zakone car Franjo Josip I je

sankcionirao 17. veljače/februara 1910. godine, a svečano su proglašeni u velikoj dvorani Zemaljske vlade 20. istog mjeseca. Svečanosti proglašenja Zemaljskog statuta u Sarajevu prisustvovali su svi članovi Vlade, viši činovnici i predstavnici civilnih i vojnih vlasti, poglavari svih vjerskih zajednica, predstavnici gradskih općina, autonomnih oblasti i korporacija i drugi ugledni građani. Svečano proglašenje je obavio tadašnji zemaljski poglavar Marijan Varešanin, koji je u kraćem govoru saopćio skupu nastale promjene, a zatim je pročitao carevo rješenje o uvođenju Ustava.

Novi ustavni poredak u Bosni i Hercegovini je reguliran sa šest zakona koji predstavljaju cjelinu: (1) *Zemaljski ustav*, (2) *Izborni red*, (3) *Saborski poslovni red*, (4) *Zakon o društvima za Bosnu i Herce-*

govinu, (5) *Zakon o skupljanju za Bosnu i Hercegovinu*, (6) *Zakon o kotarskim vijećima*.

Bosanski ustav je u budućnosti donio vrlo male promjene u upravi Bosne i Hercegovine jer su njegove kompetencije bile ograničene. Vrhovna upravna vlast je i dalje ostala u rukama Zajedničkog ministra financija u Beču i njegove agencije, činovničke Zemaljske vlade u Sarajevu. Od svega, ipak, najvažnija je činjenica da je ovim ustavom Bosna i Hercegovina modernog doba dobila Sabor.

Bosanski sabor je bio neka vrsta parlamentarnog tijela mada sa veoma ograničenim legislativnim zakonskim pravima. Sabor je bio sastavljen kombinacijom socijalnog, nacionalnog i virilističkog kurijalnog sistema, veoma složenog karaktera.¹

Zemaljska vlada je prve saborske izbore raspisala za period od 18.–28. svibnja/maja 1910. godine. Odaziv birača je bio ogroman, čak i u seoskoj kuriji, gdje se to najmanje očekivalo. Od ukupno upisanih birača glasalo je, muslimana 83%, pravoslavnih 85% dok je najmanji odziv u toj kuriji bio među katoličkim stanovništvom, samo 61%. U Sabor su izabrana 72 poslanika i 20 virilnih članova.²

Prema čl. 23 Bosanskog ustava, predsjednika Sabora nisu birali poslanici nego ga je direktno postavljao car. Ova odredba je u "objašnjenjima" uz prijedlog Ustava, pravdana državnim interesima. Na mjestu predsjednika Sabora smjenjivali su se predstavnici tri glavne konfesije. Za svaku saborsku sezonu car je ukazom postavljao predsjednika iz svake od tri konfesije koji su se smjenjivali utvrđenim redoslijedom, prvo iz reda muslimana, zatim iz reda pravoslavnih, te katolika itd.

1 Kurije su naziv izborničkih razreda (po staležima, po imovinskom cenzusu i dr.) u nekim izbornim sistemima

2 Virilni članovi (virilisti) su članovi političkog tijela po svojoj funkciji, položaju ili ugledu koji imaju u zemlji.

Zemaljska vlada nije bila, po odredbama Ustava, odgovorna Bosanskom saboru nego Zajedničkom ministarstvu financija u Beču. Poglavar Zemaljske vlade, civilni adlatus, odjelni predstojnici i određeni zvaničnici bosanskohercegovačke uprave su Ustavom bili ovlašteni da učestvuju u radu Sabora

Saboru je, po Ustavu, pripadalo pravo da Zemaljskoj vladi u Sarajevu upućuje peticije, da imenuje komisije, da podiže žalbe, predlaže rezolucije, podiže žalbe protiv Vlade.

Članom 31. Bosanskog ustava bilo je utvrđeno da Sabor i njegovi članovi nemaju nikakve nadležnosti u ustavnoj vlasti. Vlada je, prema tome, bila potpuno nezavisna od Sabora u području svoga djelovanja.

Članom 42. Bosanskog ustava nabrojani su poslovi koji su spadali u nadležnost Bosanskog sabora: budžet, zaključivanje zajmova, otuđivanje i opterećivanje zemaljskog imanja, krivično pravosuđe, krivična policija, građansko pravo, javne knjige, trgovačko i mjenično pravo, pravo udruživanja i skupljanja, štampa, zdravstvo, obrt, nastava, bogoštovlje, agrarni pravni odnosi, podizanje gospodarskih zavoda, mjere za unapređenje poljoprivrede i melioracije, šume i zaštita šuma, porezi, reforma katastra, podizanje i preinačavanje kaznionica, građenje željeznica, izdržavanje cesta, kupališta i lječilišta, sastav općina i ispitivanje i odobravanje zaključnih računa izvršenja budžeta.

Nakon završenih izbora za Bosanski sabor, car Franjo Josip I je prvi i jedini put posjetio Bosnu i Hercegovinu—od 30. svibnja/maja do 3. lipnja/juna 1910. godine. Boraveći u Sarajevu, on je 31. maja izdao *patent*, kojim je sazvao sabor za 15. svibanj/juni 1910. godine. Za predsjednika prve saborske sjednice imenovan je Ali-beg Firdus, a za potpredsjednike Vojislav Šola i dr. Nikola Mandić. Kako je Ali-beg Firdus bio bolestan, predsjedničku dužnost je tokom cijelog prvog zasjeda-

nja obavljao Vojislav Šola. Mada je Sabor u početku radio sporazumno, skoro sva zasjedanja, kojih je bilo ukupno četiri, karakterizirala je nacionalistička obojenost istupajućih srpskih i hrvatskih zastupnika, koji su u svakoj prilici isticali svoje zahtjeve nad Bosnom i Hercegovinom. Prvi sukobi počeli su već kod rasprave o nacrtu zakona o poštanskoj štedionici. Sve to, a posebno sarajevski atentat na austrijskog prestolonasljednika Franza Ferdinanda i njegovu ženu Sofiju, 28. lipnja/juna 1914. godine uticali su da Car već 6. veljače/februara 1915. godine raspusti sabor. Prethodno su van snage stavljene najbitnije odredbe bosanskog Ustava iz 1910. godine. U međuvremenu počeo je Prvi svjetski rat.³

Ostali su sačuvani stenogrami sa zasjedanja Bosanskog sabora (1910. – 1913.) koji su dešifrirani i objavljeni. Sačuvani su i brojni dokumenti koji su nastali u radu Sabora: raspisivanje i sam tok izbora, izbori poslanika, prijedlozi poslanika za razne rezolucije Sabora, interpelacije Saboru i Zemaljskoj vladi, odgovori Sabora po različitim pitanjima i slično.

Građani Gračanice su 21. (8.) marta 1914. godine Saboru podnijeli predstavku (sa opširnim obrazloženjima) u kojoj se žale da je Gračanica do tada bila zapostav-

ljena i da bi zato morala dobiti bolji tretman u budućim vladinim investicionim ulaganjima i programu podizanja saobraćajnih, obrazovanih i drugih objekata. U tom smislu tražili su izgradnju željezničke pruge normalnog kolosijeka, otvaranje jedne srednje škole u Gračanici, gradnju ženske kaznionice i gradnju vodovoda smatrajući da bi ti objekti povukli naprijed razvoj čitavog ovog kraja.

Molba i elaboracija svakog od zahtjeva napisani su na dva pisma, ćirilicom i latinicom. Molbu pisanu latinicom potpisali su: Ahmet Širbegović, Mujaga Kučukalić, Mehmed Rešidbegović, David I. Danon, Omer Hifziefendić, Mujaga Halilbegović, H. Mošo I. Danon, Hasib Hifziefendić, Mošo Elazar, Rafael I. Danon, Adam Džebić, Ibrahim H. Čajić (?), M. Đulejman Fazić i M. Rešidbegović. Molbu napisanu ćirilicom potpisali su sljedeći građani Gračanice: Simo Milosavljević, Stevan Hadžistević, Mihailo H. Stević, Jovo H. Stević, Stanko Trifković i Stanko Ivanišević

Iz dostupnih arhivskih izvora nije se moglo vidjeti kakve je odluke donio Sabor u vezi sa ovim molbama Gračanlija, jer je ubrzo izbio Prvi svjetski rat. Cijeneći, ipak, da su ovi dokumenti zanimljivi i da mogu poslužiti kao izvor za proučavanje kulturne historije Gračanice, njihove faksimile donosimo u cjelini.⁴

3 Literatura: Mustafa Imamović, *Historija Bošnjaka* – poglavlje Ustav za BiH i BiH sabor – politički odnosi i razvoj Bošnjaka, Sarajevo, 1997. (str. 433-455)
Hamdija Kapidžić, Pripremanje ustavnog perioda u Bosni i Hercegovini (1908-1910) *Godišnjak istorijskog društva Bosne i Hercegovine*, X, Sarajevo 1959.

4 Originali dokumenata nalaze se u Arhivu Bosne i Hercegovine u Sarajevu, arh. jed.inica: A BiH, Fond Sabor b.b. kut. 1

1

V I S O K I S A B O R E !

U zadnje vrijeme stvorena je množina zakona, kojima je svrha, da u velikom stilu našu domovinu unaprijede i u materijalnom i u moralnom pogledu.

Suma svih investicija odobrenih u tu svrhu iznosi mnogo milijona, a provagjanje njihovo trajeće više godina.

Mnogi će se kraj, koji je do sada bio nepristupačan, izvrnut poplavama, siromašan školama i sanitarnim institucijama, pomoću tih investicija otvoriti prometu, * osigurati od elementarnih nepogoda, snabdjeti prosvjetnim zavodima, bolnicama i zdravom vodom. Mnogo će se mjesto, koje je do sada bilo zaboravljeno i radi utakmice svojih susjeda u razvoju zadržano ili sasvim spriječeno, opet pomladiti, te će makar sada nešto u jagmiti: ili željeznicu ili srednju školu, ili vodovod ili bolnicu.

Investicioni je program tako opsežan i zamašan, on će u tolikoj mjeri i tolikim tempom okrenuti na bolje prilike u našoj domovini, da će poslije ostvarenja njegova posve prirodno morati neka stagnacija na tom polju nastupiti. Kad se program izvrši, proći će čitava decenija prije, nego li se koja nova željeznička pruga sagradi, koja srednja škola ili bolnica osnuje.

Prirodna je posljedica toga nastojanje svakog kraja i svakog mjesta naše domovine, da ovom prilikom, koja se tako skoro neće i ne može pružiti, neku korist za se izvuče. Opaža se to osobito kod onih, koji su iz kakova bilo razloga do sada ostali zaboravljeni ili su u odnosnim zakonskim osnovama izostavljeni.

Pošto je naša javnost tek najnovijeg datuma, nije ni čudo da potonjih imade dosta, jer se o nepristupnim krajevima i malim

1

mjestima malo što u javnosti čuje, pa se zato malo i račun o njima vodi.

Kao predstavnici takog jednog zaboravljenog kraja i mjesta: kao izaslanici grada Gračanice i njegova kotara slobodni smo da pred visoki sabor izigjemo sa ovom predstavkom, u kojoj popisasmo sve ono, čega nemamo, a trebali bismo imati, pa molimo da nam se pomogne, jer inače nemamo nikakve budućnosti.

Imajući u vidu investicioni program i krećući se u granicama mogućnosti slobodni smo da ovom predstavkom visoki sabor upozorimo na slijedeće svoje prijeke potrebe i da najponižnije zamolimo, da im se po mogućnosti i čim prije udovolji.

I. Dok zapadna strana kotara: dolina ~~na~~ ^{od Doboja} Bosnevd^o iza Kožuha ide u susret boljoj budućnosti, jer će ju uskoro prosijecati prva pruga naše buduće željezničke mreže, dok će normalizovanjem već postojeće pruge Doboj - Tuzla i ostala sela našega kotara unapredovati, ostaje naše kot. mjesto - grad Gračanica - po strani od potonje pruge, spojeno doduše željeznicom ali onim časom bez vrijednosti, kad se normalizovanje sastavne joj pruge Doboj-Tuzla konačno izvrši.

Molimo zato, da se proširenje dosadašnje pruge uskoga kolosjeka Doboj-Tuzla, izvrši tako, da se pruga od Boljanića do iza Gračanice premjesti na desnu obalu Spreče ili da se barem postojeća pruga Karanovac-Gračanica normalizuje.

II. Pošto će se u najbližoj budućnosti, više srednjih škola graditi, molimo da se jedan srednji zavod (makar samo mala gimnazija) i u Gračanici podigne.

III. Nastojeći da ispravimo pograbešku, koju su naši stari počinili, kad su odbili centralnu kaznionu, koja se danas u Zenici nalazi, molimo, da se ženska kazniona, koja će se uskoro graditi, u Gračanici sagradi.

IV. Da uzmognemo naše mjesto izdašnom i zdravom svodom snabdjeti, potrebno je da u Gračanici načinimo vodovod.

Pošto je naša gradska općina danas bez znatnijih prihoda,

moramo - pored sve pripravnosti, da sami mnogo žrtvujemo - da zamolimo subvenciju iz zemaljskih sredstava.

Sve te navedene potrebe konkretizujemo i obrazlo~~žimo~~^{žimo} naše potanje u prilogima pod I-IV i ponovno molimo, da visoki sabo našu molbu čim prije u pretres uzeti izvoli.

Pri~~ti~~^{ti} tome spominjemo, da se ujedno posebnom molbom ob~~đamo~~^{đamo} na odnosne vojne vlasti, da i kod nas koji odjel naše c~~kr.~~^{kr.} vojske smjest~~it~~^{iti}.

Gradska općina u Gračanici, ai kot. vijeće naše, ne~~će~~^{će} ž~~ti~~^{ti} žrtava sa svoje strane, da se ostvare nabrojene prijeke p~~be~~^{be} našega mjesta i kotara, te je naročito gradska općina u Gr~~nici~~^{nici} pripravna, da u slučaju, da se ovoj molbi udovolji, poveći komunalni zajam sklopi, čiji bi se anuiteti uvedenjem primjer općinskog nameta osigurali.

Znajući, da~~je~~^{je} visoki sabor do sada vazda s~~ukoj~~^{ukoj} opravdar molbi ~~je~~^{je} po mogućnosti udovoljio, ne sumjamo ni malo, da će i našim smjernim željama u susret izići i da će ih po mogućnos~~ti~~^{ti} čim prije i u cjelosti i uvažiti.

Zato sa pouzdanjem predajemo u ruke visokom naslovu svoju budućnost uvjeravajući visoki sabor o svojoj nepokole~~bi~~^{bi} odanosti.-

U Gračanici, dne 21. (8) Marta 1914.

Najodaniji i najponizniji:

27.000 m. Glasar
Rafael J. Danon
Adam Džikić
Keremun Majić
M. Gjurgjanski
M. Džikić

Amet Džikić
Mujaga Kucaković
Muhamed Džikić
David J. Danon
Emir Huficević
Mujaga Huficević
H. Maso J. Danon
Halil Huficević

4

I.

Željezničko pitanje u Gračanici.

Kad je gragjena željeznička pruga Doboj-Tuzla postojao je projekat, da se pruga provede desnom obalom Spreče. Mjesto na Karanovac imala se je pruga dovesti u blizinu Gračanice, te je Gračanica imala dobiti onu staciju, koja se sada na Karanovcu nalazi.

Da se sve to nije onda ispunilo krivo je među ostalim neshvaćanje ondašnje naše publike, koja se je oduzimanju za željeznicu potrebnog zemljišta usprotivila.

Kasnije su avigjavniji opazili učinjenu pogrešku, pak su molili, a konačno i dobili današnju priključnu prugu Karanovac-Gračanica, koja je izgragjena godine 1897.

Time je našem mjestu znatno pomoženo, te je ono od onda i napredovalo, naročito usljed toga, što odavle fabrika amonijak-sode u Lukavcu krečni kamen, a željeznička i gragjevna uprava šoder dobavljaju, nadalje usljed osnivanja industrije kreča u Gračanici, što je sve pomoglo, da je danas promet na toj željeznici osiguran i prilično velik. Pomoću te željeznice ojačala je naša pijaca, te je za vrijeme sezone izvoz šljive kao i ostalih zemaljskih produkata dosta znatan.

Projekat, koji idev za tim, da se u smislu zakona od 17. Februara 1913. o gragjenju i uregjenju b.h. zemaljskih željeznica, samo pruga Doboj-Tuzla normalizuje, nigdje ne spominje pruge Karanovac-Gračanica, koja bi imala ostati uskoga kolosjeka, a to za nas znači, da bi pruga Karanovac-Gračanica naskoro izgubila svaku vrijednost. Jer čim se bude normalizovanje pruge Doboj-Tuzla, konačno izvršilo, naša bi pruga za našu trgovinu svaku vrijednost izgubila, jer bi se sva roba, koja se izvozi i uvozi, na Karanovcu morala pretovarivati. Nije potrebno dokazivati, da bi to značilo koliko i gubitak same željeznice i propast svih onih naprijed spomenutih tekovina. Radi toga mi molimo, da se u prvom redu pruga Doboj-Tuzla-
Bosna što se tiče onog dijela, koji kraj Gračanice prolazi,

izgradi po onom napred spomenutom prvobitnom projektu t.j. da željeznička pruga što bliže Gračanici priđe. Time bi se uštedila današnja priključna pruga Karanovac-Gračanica, a to bi i u interesu samog prometa bilo, koji bi postao jednostavniji. Osim toga bi se time izbjeglo i opasnosti od poplave, koja je sada naročito u Karanovcu svakidanj i nemili gost.

Ako prenašanje pruge ne bi više bilo moguće, onda molimo da se barem danas postojeća pruga Karanovac-Gračanica, normalizuje. I ako nismo stručnjaci znamo, da odnosni troškovi ne bi bili preveliki, osobito ako se isporede s korišću, koju bi Gračanica, a njojme i dobar dio kotara ^{tim} dobio.

Pošto je normalizovanje pruge Karanovac-Gračanica naša domaća stvar, o kojoj odlučuje naš sabor, nadamo se, da barem ovoj molbi nema zaprieke, ako je prva molba možda već prekasno podnesena.

U savezu sa izragjenjem naše pruge slobodni smo visoki sabor upuzoriti na okolnost, da bi Gračanica s obzirom na svoj položaj i prostrani teren, koji se odatle prema Spreči pruža, bila vrlo podesna kao mjesto za željezničku radionicu (makar i filijalu), koja bi bila pristupna cijeloj Posavini i gornjoj Bosni do Zenice.

Za to govori i neznatna udaljenost od zemaljske megje te blizina Kreke gdje se čumurana nalazi kao i Doboja, gdje je priroda ograničila za to potrebni prostor.

6

II.

Gradnja srednje škole u Gračanici.

Investicioni program, koji se tiče nastave, predviđa nekoliko novih srednjih škola. Time se nastoji podići viša duševna kultura našega naroda.

Ako se uvaži, da je naš narod siromašan, i da su tek rijetki pojedinci kadri da se o svom trošku školuju i izdržavaju, dok je većina upućena na državne i privatne stipendije, onda je jasno, da se narodu time, što mu se u glavnom gradu i po okružnim mjestima podići nove srednje škole, ne može toliko pomoći, kao što bi mu se onda pomoglo, kad bi se ti zavodi porazmještali po provinciji. Onda bi te škole mnogo više narodu koristile, jer bi ih više djece pohagljalo, koja bi kod svoje kuće imala stan i hranu, što je svakako mnogo jeftinije, nego li uzdržavanje na strani.

Kako se pogovara ono se i namjerava više takovih zgrada u provinciji otvoriti, pak se je već mnogo gradova prijavilo, koji na njih reflektuju.

I mi kao predstavnici Gračanice molimo, da se i u našem mjestu jedna srednja škola otvori. Naše je mjesto od prirode zdravo, blage klime, spojeno sa željeznicom i putevima sa svojom okolinom, ono imade priličan broj državnih (5, a gradiće se uskoro još 2) i konfesijonalnih (3) osnovnih škola, a narod jedva čeka, da mu se dađe prilika, da svoju djecu, koju i u osnovnu školu rado daje, dalje obrazuje.

Gradska općina je pripravna na najveću žrtvu u tu svrhu, da srednju školu dobije: voljna je pomoću komunalnog zajma zemač-
ljskoj upravi potrebnu zgradu na raspolaganje staviti, a po mogućnosti godišnji prinos za uzdržavanje zavoda votirati.

III.

Gradnja ženske kaznionice u Gračanici.

Zemaljska uprava u svoje vrijeme (1883-84) namjeravala da s obzirom na blagu klimu i zgodan položaj u Gračanici sagradi centralnu kaznionicu za Bosnu i Hercegovinu, koja se danas u Zenici nalazi.

Tadašnje naše gradsko vijeće, a s njime i ostala javnost, je radi neshvaćanja koristilo, koju bi grad time dobio, protivna te je tako kaznionica u Zenici sagrađena.

Kad je prije nekoliko godina odlučeno da se sagradi ženska kaznionica, opet je mišljeno na Gračanicu. U proljeće 1912. godine je presvjetli g. pl. Shek, ondašnji odjelni predstojnik za pravo ovdje, te je pregledao neke parcele, na kojima bi se mogla kaznionica sagrađiti.

Tom mu se je prilikom vanredno svidjelo zemljište zvano Čolakovo brdo, koje graniči sa željezničkom prugom Karanovac-Gračanica i sa cestom Tuzla-Doboj, koje ima u blizini rijeku Spreču. Povisoko je tako položeno, da bi svima zahtjevima odgovaralo.

Oko te parcele dalo bi se prikupiti koliko god treba zemljišta za ekonomiju kaznionice, a ima i sama gradska općina u ne srednjoj blizini jedno već obragjeno zemljište - oko 40 Dunuma koje bi bila voljna u tu svrhu besplatno ustupiti.

Pošto bi se u neposrednoj blizini kaznionice nalazila voda, moglo bi se i umjetno natapanje zavodskih zemljišta bez velikih troškova provesti, a i sam zavod snabdjeti vodom za pranje rublja koji će posao - kako čujemo - takogjer biti zastupan u kaznionici.

Vodu za piće dobivala bi kaznionica iz gradskog vodovoda, a općina namjerava za slučaj sagrađiti, ako kaznionicu dobije.

Osim Čolakova brda ima još jedno drugo ^{zemljište} zvanom "Vjetrenica" koje je isto tako pogodno.

Spominjemo još, da se u Gračanici može sav potreban gradnja

što bi samu gradnju znatno pojeftinilo.

Sve to govori za to, da bi u interesu zemlje bilo, da se ženska kaznionica u Gračanici sagradi.

IV.

Gradnja vodovoda u Gračanici.

Gradsko vijeće, a s njime i naša javnost, već više vremena nastoji, da nekako riješi pitanje vodovoda u Gračanici.

Mi istina neoskudijevamo vodom, ali sa zdravstvenog gledišta prijeporno je, dali je svaka od naših česama bez prigovora.

U gradskog okoliću, u Sokolu, udaljenom oko 7 km. od Gračanice, nalaze se izdašna izvršna vrela, od kojih bi već jednostavnije bilo, da podmiri zdravom vodom i veće mjesto, nego li je naše.

Troškovi gradnje vodovoda iznosili bi po stručnjakom mišljenju po prilici ~~jedva~~ 120.000 K.

To je velika svota za naš skromni općinski proračun, koji je danas dostigao jedva 33.600 K. prihoda.

Da se uzmogne potrebni komunalni zajam naći, nužno je, da se nagju sredstva, kojima bi se anuiteti osigurali.

Ako se to osigura općinskim nametom, udovoljeno je doduše potrebi, ali je gragjanstvo znatno opterećeno. Zato se gradska općina obraća na visoki naslov sa molbom, da joj se podijeli subvencija iz zemaljskih sredstava u visini od barem polovice gragjevne sume, a ujedno molimo, da se uvaži i druge naše molbe, pa nam se dade srednja škola i ženska kazniona, čime bi se pružila gragjanstvu prilika, da za svoje žrtve oko vodovoda i drugih naumljenih investicija nagje odštetu u povećanoj svojoj zaradi. Jer je poznato, da se samo onda, mogu bez bojazni novi tereti uvoditi, ako se i nova vrela zarade otvaraju.

Naši bi izgledi za sretniju budućnost još bolji bili, kad bi se i naša spomenuta molba, koju vojnoj vlasti radi smještjenja jednog odjela c. i kr. vojske u Gračanici ~~preporučeno~~ uvažila. A i da to postignemo, nužno je, da imamo prije ~~zvodovod~~ -

Босанско Сарајево Сарајево и Херцеговина

Прим. дана 23. II. 1914.

513

са прилога

Једници дана 23. II. упућено грађанском сабору

Високом
Сабору Тосци и Херцеговине
Ташке

Мошћ

Ташке и Ташке Ташке
улица железничког пута,
грађанског сабора,
улица, сарајево
Херцеговине.

Наша сабор

Ташке

Ташке